

denak meritu izugarria. Ez da hura meritu eta domina-bila ari, herri bati zor zaiona emate aldera baizik.

Noski, normala da UAk edo Buesa-k egiten dituzten adierazpenak egitea, eskuak libre dituzte eta gainera beste batzuei argumentuak ematen ari zaizkie egiten dutena baino gehiago ez egiteko, hau da: ezer ez.

Noiz sartuko ote dira UAkoak eta antzekoak euskararentzat eurek erreserbaturik dauzkaten bitrinetan? Noiz utziko ote dio euskarak eskale izateari?

Itxaropena omen da azkena galtzen dena eta ni itxaropen-tsu nago; badakit Guggenheim-ek Jorge Oteizari bezala, edo Joseba Arregik *Euskaldunon Egunkaria*-ri bezala, UAk eta Buesa-k ere lagunduko diotela arabar euskaldunberriari.

ANDRES URRUTIA

EUSKALTZAINDIAREN EGOITZA BERRIA

Urte luzetan erromes ibili ondoren, Euskaltzaindiak esku-ratu du azkenean, bere egoitza berria, dotore eta duina. Horri gehitzen badiogu euskal erakunde publikoekin (Euskal Komunitate Autonomo zein Nafarroakoekin) burutu duen finantzazio-hitzarmena, Euskaltzaindiaren izatea, hein handi batean bederen, ziurtaturik dagoela esan daiteke.

Badirudi, beraz, probisionaltasun eta behin-behineko egoitza eta baliabideen mamua uxatua izan dela euskararen inguruko lan akademikotik. Boluntarismotik profesionaltasunera doan bide luze/laburra egiten ari da momentu honetan gure Akademia.

Argi ikusten denez, azken urteotako lan-baldintzak ere aldatu eta antzaldatu dira euskararen inguruan. Unibertsi-tate eta bestelako erakundeek beren euskal ahaleginak eta ikerketak areagotzen dituzten neurrian, Euskaltzaindiari ere prozesu horretan non kokatu behar duen zehaztea ere bada-gokio.

Nere ustez, leku hau euskaldun guztiok batzen eta biltzen gaituen euskararen garapenean datza. Noranahi, noiznahi eta nonnahi. Ez, ordea, nolana. Oso adierazgarriak izan ziren, ildo honetatik jarraiki, egoitza berriaren inaugurazioan edo etxe hartzean Euskaltzaindiak bere baitan izan zituen fenomenoak: alde batetik, periodista eta erretratista ugari, artega eta atesoan, Hego Euskal Herriko bi erakunde politiko nagusien buruzagiak noiz agertuko zain, bioi elkarrekin egingo zioten lehen erretratuaren bila; bestetik, gela berean zeuden kolore guztietako politikoak, presentzia eta ausentzia esanguratsuekin.

Hori horrela izanda ere, Euskaltzaindiaz jarduterakoan burura datorkit arestian Jose Agustin Arrieta idazle finak izkiriari duena, alegia, euskararen munduko pentsamolde desberdinetako sektoreen arteko arbitraiaren beharra. Batetik eta bestetik elkarri mokoka ibiltzeke, elkar lanerako gutxienezko marko baten ezarpen amankomunaren premia.

Agian, une aproposa izan daiteke honako hau Euskaltzaindia ildo honetatik abia dadin eskatzeko. Topaleku, elkargune eta batasunaren bilatoki bihurtu, nork bere ideiei errentziatu ez, baina aldi berean ere, txokokeria eta pertsonalismoetan jausi gabe, besteenak ere eztabaidatzeko.

Ezin aproposagoko tokia dugu hemendik aurrera euskaldunok Bilboko Plaza Barrian. Bien bitartean, berba politak errealitate eta ekintza sendoetan gorpuzteko, besterik ezean, Euskaltzaindiaren lema har dezakegu ikurrintzat eta ondo-rioz: «Ekin eta jarrai».

FRANTSESA ERREPUBLIKAREN MINTZAIRA

Maastricht-en gerizpean eta aitzakian, konstituzio-aldaketak iragarri eta bete dizkigu *La France* handiak. Liberalismoaren habia, «laissez faire, laissez passer» esaera famatuaren aberriak, hizkuntzari dagokionez behinik behin, bestela jokatzeke erabakia hartu du eta bere bilakaera konstituzionalean hizkuntz aipamenik ez bazuen ere, hemendik aurrera, letra nagusietan agertuko zaio edonori «Frantsesa» dela Errepublikaren hizkuntza «ofiziala». Handik laburrera Europako Kon-

tseiluak onarturiko «Hizkuntza Gutxituen Karta» ere onartzeko adorea ez omen du izan V. Errepublikak frantziarrak.

«Liberté, legalité eta fraternité... gezur polit horiek egia balite!» kantatu zuen behin bertsolari lapurtarrak. Iparraldeko euskaldun arruntak, ostera, dohain berezirik gabekoa, baina euskaraz «bizi» nahi duenak, berriro ere bere buruari galdetu beharko dio, sinetsi ezinean, ea zer demontre izan dezaketean euskarak eta Frantzian bizi diren beste mintzaira txikiek frantsesazale amorratuek horrela zapaldu nahi izateko.

Laster erantzungo diote diputatu frantsesek, ezagunak zaizkigun mugaz honako ahots askoren modura, harriduraz ikusi eta entzun dituztela Frantziako mintzaira txikien ordezkarien asaldura eta ezinegona. Nola da posible hori esatea? aldarrikatu dute ahots ozenaz, edonork entzuteko tenorean, jarraian eta aurpegi serioz, betiereko «Frantzia» horren «ondare» kulturalak direla baieztatu duten bitartean.

Euskalduna, aatik, baserritar jatorrizkoa izanik ere, fida-gaitza izan eta berehala gogoratu zaio beste herri ezagun baten konstituzioak zer dioen. Gaztelaniaz gutxi jakin arren, ozta-ozta irakurri du ondorengo artikulutxoa: «La riqueza de las distintas modalidades lingüísticas de España es un patrimonio cultural que será objeto de especial respeto y protección». Segidan, aspalditik ezagutzen duen mugaz bestaldeko beste euskaldun bati galdetu dio ea hori horrela den eta zer-nolako eragina izan duen gizartean, eta honen erantzuna jasotzerakoan, kezka eta urduri samar, etxera joan zaigu gure hiritar euskalduna.

Berak oso argi zeukan Europan bizi zela, bere giza eskubi-deak ere bazituela eta, areago, Europako kontu hori euskararentzat ere onuragarria izan zitekeela. Orain, ostera, gauzak beste modu batean ikusten ditu. Euskal nortasuna sendotu eta trinkotzen den heinean, Europaren kontzeptua garatzen den ber, Frantses estatuak gero eta frantsesago egiten du bere izatea, gero eta itxiago bihurtzen da honelako autuetan. Gure euskalduna harriturik dago. Azkenean ere, buelta asko emanda gero, loa erdi galduta daukanean, ondorio batera heldu dela iruditzen zaio: «zenbat eta europarrago izan, hainbat eta mutuago».

PUBLIZITATEA ETA HIZKUNTZA EZ NORMALIZATUEN KONGRESUA

Kongresu hau izan da, nere ustez, Euskal Herrian ematen ari den euskararen sustatze eta bultzatze-prozesuan abiapuntu garrantzitsua. Hau esatea, topikoa eta banalitatea izan daiteke, jakina. Baina gakoa, neurri batean gutxienez, hortxe dago. Badirudi arlo publikoetatik gai pribatuetara pasatzen ari garela euskararen inguruko erronkan eta orain arteko hizkuntz normalkuntzarako planek, Administrazioari ezezik, gizar-teari ere zabaltzen diotela beren lekutxoak.

Azken finean, alfer-lana litzateke Administrazioa euskalduntzea, gizartea erderatzen bazaigu aldi berean.

Halere, kongresuaren berebiziko garrantzia beste alde batetik dator, hots, kontratazio masiboa egungo fenomeno eta gertakaria zaigun heinean. Izan ere, gaurko kontsumoa ez da kopuru txikitzen finkatzen, handietan baino. Egunutako merkatuak etengabe eskatzen ditu produktu berriak eta kontsumorako eragingarriak. Hortxe dago eta horretan datza publizitatearen mamia. Publizitateak, nolana ere, mezua eskatzen du eta mezu horren eramaileak hitzak eta hizkuntzak dira. Publizitatean euskarak joka dezakeen oihartzuna eta eragin soziala, mass medietan bereziki, erabatekoa izan daiteke eta baita ere zenbait produktu saltzerakoan irudi positibo/negatiboa.

Teorian horrela bada ere, hau da, euskara publiko euskaldunarekiko hurbiltasuna erdiesteko lanabesa delako baieztapen hori, alabaina, berehala izan zen matizaturia, etxe komertzialek beren publizitatean euskara erabiltzeko duten ohituraren eza eta, batez ere, errentagarritasunaren falta zirela medio. Zenbait kasutan euskararen erabilerak sor dezakeen irudi negatiboa ere aztertua izan zen.

Aipatu zen, baita ere, katalan eta antzeko egoeran bizi diren beste mintzaireren egoera eta, beharbada, beste gai batzuen tratamendu eta sakontzea falta zen, hala nola, kontratazio masiboaren ondorio juridiko-linguistikoak, kontsumitzaile euskaldunaren ustezko eskubide linguistikoak, eta batez ere, mezua euskaraz emateko orduan, burutu behar den hizkuntz egokitzetza-prozesua, beti itzulpenaren morroi bizi gabe.